

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060202

DOM
2016-09-21
Stockholm

Mål nr
M 3657-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-04-11 i mål nr M 1048-16, se bilaga A

KLAGANDE

Transpartner BM AB, 556187-1988
Säterivägen 3
653 41 Karlstad

Ombud: Advokat Viktor Falkenström
Box 606
651 13 Karlstad

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

SAKEN

Föreläggande om översiktlig miljöteknisk undersökning avseende fastigheten Bäckebro 1:55 i Sunne kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att tidpunkten för när resultatet av den översiktliga miljötekniska undersökningen, enligt Länsstyrelsens i Värmlands län beslut den 23 februari 2016, dnr 575-8151-2015, ska ha kommit in till länsstyrelsen bestäms till den 21 februari 2017. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 1293066

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Transpartner BM AB (Transpartner) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska upphäva Länsstyrelsens i Värmlands län föreläggande om översiktlig miljöteknisk undersökning avseende fastigheten Bäckebrom 1:55 i Sunne kommun.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Transpartner har hänvisat till vad bolaget tidigare anfört och har vid Mark- och miljööverdomstolen i huvudsak anfört följande. Transpartner gick tidigare under beteckningen Blomqvist Oljeconverterings AB (BOCAB) och bedrev då verksamhet enligt följande verksamhetsföremål: ”Bolaget har till föremål för sin verksamhet att bedriva återvinning, omvandling och destruktion av oljor och lösningsmedel samt utöva annan därmed förenlig verksamhet”. Detta skiljer sig från Transpartners nuvarande verksamhetsföremål som är: ”Bolaget skall bedriva konsultverksamhet och utbildning, företrädesvis inom åkerinäringen, import och handel med orientaliska produkter, äga och förvalta värdepapper samt idka därmed förenlig verksamhet”.

Transpartners nuvarande verksamhetsföremål har funnits med sedan namnet BOCAB ändrades i slutet av 1970-talet. Genom att ändra verksamhetsföremålet så har Transpartner blivit ett annat bolag än det ursprungligen var. Det är fråga om två helt olika typer av bolag men som har samma organisationsnummer.

Verkan av ett bolags verksamhetsföremål är generellt att det klargör ett bolags rättskapacitet. Detta betyder i sig inte att om ett bolag handlar i strid med verksamhetsföremålet så är handlingen ogiltig, men det medför generellt grund för skadeståndstalan av bolagets aktieägare gentemot bolagets styrelse och verkställande direktör. Lagstiftaren har med bestämmelsen i 3 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551), om bestämmandet av verksamhetsföremålet, tydligt angett en avgränsning av ett bolags handlingsförmåga. Mot bakgrund av dessa regler är det svårt att se hur

Transpartner ska kunna anses uppfylla den i praxis utkristalliserade regeln om faktisk och juridisk förmåga att ingripa.

Verksamhetsutövaransvaret ska bedömas från fall till fall och man måste även se till definitionen av begreppet i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador. I direktivet anges att en verksamhetsutövare är en person som driver eller kontrollerar en yrkesverksamhet. Att driva eller kontrollera en verksamhet som ligger så radikalt utanför ett bolags verksamhetsföremål som i detta fall torde inte vara möjligt enligt aktiebolagslagens regler. Det är även troligt att Bolagsverket skulle framställa ett krav på att Transpartner ska ändra i sin verksamhetsbeskrivning. Med hänsyn till Transpartners verksamhetsföremål kan bolaget omöjligen ses som ansvarig verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen har hänvisat till skälen för sitt beslut och till vad som tidigare anförts.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att Transpartner är att anse som verksamhetsutövare för den verksamhet, bestående i mellanlagring och hantering av bland annat oljeavfall och kemiskt avfall, som under mitten av 1970-talet bedrevs på fastigheten Bäckebrom 1:55 i Sunne kommun. Det förhållandet att Transpartner senare har bytt firma, verksamhetsföremål och ägare förändrar inte den bedömningen. Inte heller i övrigt har framkommit skäl för att frånga mark- och miljödomstolens bedömning att länsstyrelsen har haft fog för sitt föreläggande. Vad Transpartner i övrigt har anfört medför inte någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

För att Transpartner ska få skälig tid att genomföra undersökningen ändras tidpunkten för föreläggandets fullgörande så att resultatet av undersökningen ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 21 februari 2017.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Ingrid Åhman, tekniska rådet Yvonne Eklund samt tf. hovrättsassessorn Erika Löwhagen, referent.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-04-11
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 1048-16

KLAGANDE

Transpartner BM AB
Säterivägen 3
653 41 Karlstad

Ombud: Advokat Viktor Falkenström
Hamilton Advokatbyrå Karlstad AB
Box 606
651 13 Karlstad

MOTPART

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut 2016-02-23 i ärende nr 575-8151-2015, se bilaga 1

SAKEN

Överklagande av Länsstyrelsens beslut 2016-02-23, dnr 575-8151-2015, angående föreläggande om översiktlig miljöteknisk undersökning avseende befarat förorenat område på fastigheten Bäckebro 1:55 i Sunne kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen Värmland (i fortsättningen benämnd länsstyrelsen) förelade genom det nu överklagade beslutet Transpartner BM AB, org. nr 556187- 1988, att genomföra en översiktlig miljöteknisk undersökning, se bilaga 1.

YRKANDEN M.M.

Transpartner BM AB (i fortsättningen benämnt bolaget) har överklagat beslutet och yrkat att föreläggandet ska upphävas. Bolaget har i huvudsak anfört följande.

Bolaget bedriver konsultverksamhet och utbildning inom åkerinäringen. Förutom bolagets ägare Bengt Manberger finns inga anställda. Den aktuella fastigheten, Sunne Bäckebrom 1:55, ägdes tidigare av bolaget Blomqvist Oljeconverterings AB (i fortsättningen kallat BOCAB) med organisationsnummer 556187-1988. Den verksamhet som handlade om att ta emot olika farliga ämnen bedrevs under relativt kort tid, troligen bara några år på 1970-talet. Därefter har bolaget bytt både namn och inriktning och hette då Frakt och Återvinning i Värmland AB/Förenade Åkerier i Värmland AB. Båda namnen förkortades FÅVAB. Bengt Manberger anställdes 1987 som vd och fastigheten avyttrades 1992 till en av bolagets dåvarande delägare. Verksamheten i bolaget pågick fram till 1998 och Bengt Manberger erbjöds att köpa bolaget 2000. Det avtal som slöts mellan parterna syftade också till att se till att inga skyldigheter för tidigare verksamhet överfördes på Transpartner, som bolagsnamnet ändrades till.

Det går att ifrågasätta länsstyrelsens resonemang att eftersom BOCAB bevisligen har bedrivit miljöfarlig verksamheten och Transpartner trots namnändringen är samma bolag ska Transpartner ansvara för att genomföra den förelagda undersökningen, en slutsats som enbart baseras på det faktum att BOCAB och Transpartner skulle vara samma bolag. När det gäller frågan om vem som ska vara verksamhetsutövare vid sanering och efterbehandling är dock saken oftast, liksom i detta fall, mycket mera komplicerad. I praxis brukar man prata om att den som har faktisk och juridisk förmåga att ingripa är verksamhetsutövare. Transpartner kan inte sägas ha vare sig faktisk eller juridisk förmåga att göra någonting med den

aktuella fastigheten, utan skulle behöva tvångsvis tillgång till den. Detta är visserligen möjligt enligt miljöbalken, men det måste ses som ett rent undantag. Vidare kan bedömningen av vem som är verksamhetsutövare aldrig påverkas av den aktuella regeln.

Det finns inga uppgifter om att Transpartner har bedrivit miljöfarlig verksamhet, varför bolaget inte har haft några möjligheter att påverka den miljöfarliga verksamheten och orsaken till att fastigheten behöver saneras.

Enligt praxis kan ansvar ändå åligga ett bolag om det finns vissa kopplingar mellan tidigare och nuvarande verksamhet, se MÖD 2011:24. Avgörandet gäller visserligen två olika bolag, men principen måste anses vara tillämplig även i detta fall.

Det är här fråga om ett bolag som totalt bytt inriktning. Den korta period som egentlig verksamhetsutövare fanns är ca 40 år tillbaka i tiden och ingen person som då fanns i BPCAB finns kvar. Verksamhetsföremålet för bolaget ändrades redan när bolaget bytte namn till FÅVAB. Transpartner har inga kopplingar till den verksamhet som gett upphov till behovet av att genomföra de undersökningar som anges i föreläggandet. Den enda koppling som finns är att Transpartner har samma organisationsnummer som BOCAB.

Bolaget åberopar överlåtelseavtal mellan ägarna till FÅVAB och Bengt Manberger samt bolagsordningar för BOCAB och Transpartner.

Länsstyrelsen Värmland har motsatt sig att det överklagade beslutet ändras och har anført i huvudsak följande.

Det är ostridigt att bolaget Transpartner BM AB med org.nr 556187-1988 är den juridiska person som på 1970-talet bedrev verksamhet på fastigheten Bäckebren 1:55. Den aktuella verksamheten innefattade hantering av miljöfarliga ämnen i stor omfattning och området kan därför befaras vara förorenat, varför området behöver

undersökas närmare. Eftersom ansvaret för potentiella miljöskulder följer den juridiska personen och inte kan avtalas bort civilrättsligt kan krav på genomförande av en översiktlig miljöteknisk undersökning riktas mot Transpartner BM AB. Det är inte möjligt att komma från ett ansvar genom att byta firma eller verksamhetsföremål.

Föreläggandet är till sin omfattning begränsat utöver det vanliga och är inte att bedöma som oskäligt. Det är inte helt ovanligt att den ansvarige inte äger den fastighet där provtagning ska ske. Frågan om tillträde löses då i första hand genom överenskommelse mellan förelagt bolag och fastighetsägaren. Kan de inte komma överens finns möjlighet för länsstyrelsen att besluta om tillträde. Vad bolaget anfört om rådighet utgör därför inte hinder mot att efterkomma föreläggandet.

Bolaget bestrider de skäl som länsstyrelsen anfört för sin inställning. Länsstyrelsen har tolkat reglerna om ansvar enligt 10 kap. miljöbalken felaktigt. Senast som lagstiftaren berörde begreppet får anses vara då miljöansvarsdirektivet infördes i svensk rätt genom prop. 2006/07:95. Det är fråga om ett begrepp utan egentlig legaldefinition, detta ska närmare beslutas av praxis. Lagstiftaren ansåg, vilket ligger i linje med praxis från mark- och miljööverdomstolen, att med verksamhetsutövare måste avses dom som har såväl rättslig som faktisk förmåga att utöva en avgörande kontroll över verksamheten. Med kontroll över en verksamhet avses den faktiska verksamheten, d.v.s. den som har orsakat en skada. Det anges uttryckligen att det inte är tillräckligt att ha inflytande över verksamhetsutövaren. Det är klarlagt att Transpartner inte har haft något som helst inflytande eller kontroll över den verksamhet som har gett upphov till föroreningarna. Det är detta som måste anses vara avgörande för frågan om verksamhetsutövaransvar. Således är inte Transpartner verksamhetsutövare.

Det är viktigt att klargöra att Transpartners verksamhet inte har några som helst likheter med den som BOCAB utförde. I avgörandet MÖD 2009:36 klargjorde domstolen att det måste finnas ett samband mellan den verksamhet som ett bolag har bedrivit och den verksamhet som har gett upphov till miljöskadan. Målet gällde

en verksamhetsutövare som tidigare tillverkat sulfitmassa, men sedan övergått till att tillverka spånskivor. De förorenade massorna bedömdes enbart härröra från sulfitmassatillverkningen och inte från spånskivetillverkning. Visserligen gällde målet verksamheter som aktualiserade regeln om verksamheter bedrivna innan 1 juli 1969, men enligt bolaget visar avgörandet ändå på att man vid avgörande av ansvar måste se till att ändringar i ett bolags inriktning och verksamhet får konsekvenser för dess ansvar.

DOMSKÄL

Ett aktiebolag är en egen juridisk person, vars identitet fastställs genom organisationsnumret. Det är i målet i och för sig ostridigt att bolaget, under dåvarande firma BOCAB, på 1970-talet har bedrivit miljöfarlig verksamhet på fastigheten Bäckebrom 1:55. Bolaget är därmed att anse som verksamhetsutövare. Detta förhållande påverkas inte av det faktum att bolaget sedermera ändrat såväl firma, verksamhetsinriktning som ägare. Inte heller har civilrättsliga avtal någon betydelse för bedömningen av bolagets miljömässiga ansvar.

Mark- och miljödomstolen anser att länsstyrelsen har haft fog för sitt föreläggande, att det inte är oskäligt betungande och att det inte har kommit fram något som utgör skäl för ett undanröjande. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 2 maj 2016.

Susanne Lindblad

Joel Morales

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Lindblad, ordförande, och tekniska rådet Joel Morales. Föredragande har varit beredningsjuristen Linda Bidestedt.

Länsstyrelsen
Värmland

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT

Ink. 2016-03-14

Akt. M 1048-16
Aktbil. 3

BESLUT

Datum
2016-02-23

Diariennr
575-8151-2015

Sida
1(3)

Miljöanalys
Susanne Andersson
010 - 224 74 33

Transpartner BM AB
Säterivägen 3
653 41 Karlstad

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
R3

INKOM: 2016-03-14
MÅLNR: M 1048-16
AKTBIL: 3

Föreläggande om komplettering genom översiktlig miljöteknisk undersökning avseende befarat förorenat område i Bäckebron, Sunne kommun

Beslut

Länsstyrelsen förelägger Transpartner BM AB, org.nr. 556187-1988, att genomföra en översiktlig miljöteknisk undersökning i enlighet med vad som framgår nedan. Beslutet meddelas med stöd av 26 kap. 22 § miljöbalken (1998:808).

Föreläggandet avser verkningarna av den verksamhet med mellanlagring och hantering av miljöfarligt avfall som bolaget bedrivit på Bäckebron 1:55 (då Bäckebron 1:51) i Sunne kommun.

Undersökningen ska omfatta provtagning och analys av mark i åtminstone fem provpunkter inom fastigheten Bäckebron 1:55. Minst ett prov från varje provpunkt ska analyseras.

Provtagningen ska ske ner till naturligt lagrad jord eller till 2 m djup (under markytan). Prov kan uttas som samlingsprov i varje provpunkt, samlingsproven får dock inte omfatta ett större djup än 0.5 m. Prover för analys ska väljas utifrån intryck i fält.

Analys ska ske åtminstone av As, Ba, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Sb, Zn, aromater, alifater, PAH och pH.

Resultatet av den översiktliga miljötekniska undersökningen ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast inom fem månader från dagen för delgivning av detta beslut.

Redovisning ska ske genom inlämning av analys- och fältprotokoll samt kartor där platserna för provtagning ritats in.

Genomförandet av den miljötekniska undersökningen ska ske enligt riktlinjer för MIFO-fas 2 (se Naturvårdsverkets rapport 4918). Analys av prover ska ske vid laboratorium som är ackrediterat för analys av respektive parameter.

Skälen för beslutet om föreläggande

Miljö- och hälsorisker samt undersökningsbehov

BOCAB (Blomqvist Oljeconverterings AB), org.nr. 556187-1988, har bedrivit verksamhet på Bäckebrom 1:55 (dåvarande Bäckebrom 1:51) ungefärligen mellan åren 1972 och 1976. Verksamheten har bestått i mellanlagring och hantering av bland annat oljeavfall och kemiskt avfall. Området är placerat i riskklass 2, vilket innebär att risken för upphov till olägenheter för människors hälsa och miljön bedöms vara stor.

På platsen har stora volymer farligt avfall mellanlagrats i fat och dunkar. Enligt uppgift ska det vid ett tillfälle ha funnits ca 850 fat och 270 plastdunkar på platsen, vilket motsvarar strax under 200 m³ avfall. Innehållet i faten ska ha varit epoxi, aceton, lack, färgrester och spillolja. Det är oklart om det skett läckage på platsen. Vidare saknas beskrivning av hur verksamheten avvecklats på 1970-talet. Enligt uppgift ska tunnor och fat ha körts bort, men det finns ingen dokumentation om detta.

I närheten av den aktuella upplagsplatsen finns bostäder och vattenförsörjningen inom området sker med enskilda brunnar.

Utifrån föreliggande miljö- och hälsorisker är det nödvändigt och skäligt att kräva att en översiktlig miljöteknisk undersökning genomförs.

Ansvarsbedömning

Det är sannolikt att verkningarna av den miljöfarliga verksamheten i form av lagring av avfall som bedrivits vid Bäckebrom 1:55 pågår. Eftersom verksamheten bedrivits efter den 30 juni 1969 kan reglerna i miljöbalken om tidigare verksamhetsutövars ansvar för avhjälpande bli tillämpliga, förutsatt att området konstateras vara förorenat.

Det verksamhetsutövande bolaget har registrerats under namnet Blomqvist Oljeconverterings AB (BOCAB). Namnbyte har därefter skett till Frakt och Återvinning i Värmland Aktiebolag (FÅVAB), vidare till Förenade Åkerier i Värmland AB (FÅVAB) och därefter till Transporter BM AB. Föreläggandet ska därmed ställas till Transporter BM AB.

De lagbestämmelser som beslutet grundas på framgår av bilaga 1.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Mark- och miljödomstolen, se bilaga 2 (Formulär 21).

Enhetschef Märet Engström har fattat beslut i detta ärende. Miljöhandläggare Susanne Andersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog också länsjurist Ulrika Forsman.

Upplysning

Verksamhetsutövaren ska kontakta berörda fastighetsägare och komma överens om tillträde när så är nödvändigt för genomförande av åtgärder i anledning av föreläggandet.

Kopia av beslutet skickas till:

- Sunne kommun
- LBC WETAB Wermlands Transport AB, Norrgårdsgatan 7,
686 35 Sunne

Sammanfattade lagbestämmelser

10 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken, MB (lydelse före den 1 augusti 2007):

Ansvarig för efterbehandling av områden som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön är den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövare).

26 kap. 9 § MB:

En tillsynsmyndighet får besluta om de förelägganden som behövs i det enskilda fallet för att miljöbalken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs får inte tillgripas.

26 kap. 21 § MB:

Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i miljöbalken, att till myndigheten lämna de **uppgifter och handlingar** som behövs för tillsynen. Detsamma gäller för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

26 kap. 22 § första stycket MB

Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana **undersökningar** av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.